

Aandacht voor mensen met een verstandelijke beperking bij een opname in het ziekenhuis.

Een uitwerking voor de praktijk

Inleiding

Veel ouders en begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking hebben ervaren, dat het moeilijk is om de goede en noodzakelijke extra zorg, die hun kinderen/cliënten thuis krijgen, voort te zetten in het ziekenhuis. Platform VG Regio Brabant heeft deze klacht serieus genomen en met subsidie van zorgverzekeraar CZ en Zorgbelang-Brabant het project “Unieke mensen verdienen persoonlijke zorg” opgezet. Samen met ouders en vertegenwoordigers van woonzorginstellingen en ziekenhuizen is een **Wegwijzer** ontworpen. In deze digitale wegwijzer bereiden de ouders zich voor op de informatie die van nut kan zijn voor het ziekenhuis. Het project heeft ook in **Aanbevelingen** beschreven, wat woonzorginstellingen en vooral ziekenhuizen kunnen doen om ook mensen met een verstandelijke beperking goede zorg in een ziekenhuis te bieden.

Deze praktijkuitwerking is samen met andere bronnen een uitwerking van de Wegwijzer en de Aanbevelingen van de projectgroep Ziekenhuiszorg voor de samenwerking tussen ouders, medewerkers van een woonzorginstelling en een ziekenhuis.

In deze uitwerking schetsen we aandachtspunten, die zowel voor de ouders als voor de professionele begeleider gelden. Bovendien schetsen we wat ouders of begeleiding van het ziekenhuis (ZH) verwachten.

We hebben dit voorbeeld als volgt ingedeeld:

1. aandachtspunten ter voorbereiding op het bezoek aan de polikliniek
2. ter voorbereiding op een opname
3. tijdens de opname
4. overdracht bij het ontslag

1 Aandachtspunten ter voorbereiding op het bezoek aan de polikliniek

Wanneer een persoon met een verstandelijke beperking naar het ziekenhuis gaat is het van belang om je goed daarop voor te bereiden. De eerder genoemde **Wegwijzer** geeft daarvoor veel mogelijkheden. De Wegwijzer bestaat uit twee delen, namelijk een overdrachtsformulier en belangrijke adviezen vóór, tijdens en na ziekenhuisopname.

Met behulp van het digitale overdrachtsformulier uit de Wegwijzer (www.platformvgzuidoostbrabant.nl/) bereiden de ouders zich voor op de informatie die van nut kan zijn voor het ziekenhuis. Het gaat dan om de volgende gegevens over:

- de persoon zelf en zijn/haar contactpersoon, bv mentor, ouders
- zorgprofessionals, zoals huisarts, apotheek, arts VG (eventueel),
- eerdere contacten met specialist(en) van het/een ziekenhuis
- medische informatie over de beperking van de persoon, mogelijke andere uitingen zoals epilepsie, suikerziekte, allergieën, gebruik van medische apparatuur e.d.
- medicijngebruik, mogelijke allergieën daarbij en bijzonderheden bij het toedienen
- andere therapeuten, zoals fysiotherapie, logopedie, psycholoog/psychiater, diëtist
- beschrijving van de dagelijkse verzorging en gedragingen op allerlei punten
- niveau van mentaal, sociaal en motorisch functioneren
- wijze van communiceren en manier van reageren in stresssituaties

Van de ouders en begeleiders verwachten we:

De ouders vullen deze lijst van te voren in en nemen die mee naar het ziekenhuis. In geval van een spoedopname ligt de lijst klaar en kan direct worden meegenomen.

Voor cliënten van een woonzorginstelling geldt, dat in het eigen elektronische dossier alle gegevens reeds zijn ingevoerd en dat de begeleider deze gegevens uitdraait en meeneemt. Ouders of wettelijk vertegenwoordiger, zijn ervan op de hoogte welke informatie wordt overgedragen.

Van het ziekenhuis verwachten we:

- reeds vanaf de intake houdt het ZH rekening met de specifieke aanpak van de persoon met een verstandelijke beperking en mogelijk specifieke benadering
- Ouders of begeleiders worden gestimuleerd om het overdrachtsformulier uit de Wegwijzer in te vullen (website: www.platformvgzuidoostbrabant.nl/)
- het ZH treedt de ouders of begeleiders als volwaardige ondersteuners tegemoet
- het ziekenhuis weet wat binnen de eigen organisatie mogelijk is aan passende en aanvullende begeleiding.

2 Aandachtspunten bij de opname

Hoe bereiden ouders of begeleiders zich voor op een ziekenhuisopname.

Woonzorginstellingen gebruiken meestal een soort checklist, waarmee de komende opname wordt voorbereid. Deze checklist is waar nodig ook toegepast op mensen met een verstandelijke beperking, die nog thuis wonen of waar de ouders zelf nadrukkelijk actief willen zijn:

- Ouders of begeleiders vergaren informatie over ingreep en duur opname, wat er gaat gebeuren, wat de verwachte gevolgen voor de cliënt zijn.
- Afspraken maken, wat familie en wat de woonzorginstelling aan zorg kunnen bieden.
- Informeren en voorbereiden van cliënt op maat.
- Overleggen met familie: wie doet wat wanneer? Bij voorbereiding en tijdens opname. Duidelijkheid bieden welke begeleiding de eigen woonzorginstelling of een andere zorginstelling kan bieden en wat niet. Afspraken maken m.b.t. bezoeken, meenemen kleding en was, etc.
- Afstemmen (telefonisch) met ziekenhuis: Wat is nodig ter voorbereiding? Hoe gaat de overdracht naar Ziekenhuis?
- Afspraken maken over communicatie: wie zijn de aanspreekpunten (familie, vertegenwoordiger, Persoonlijke begeleider, arts-VG, waar/hoe te bereiken.
- Van tevoren overleggen met het ZH om opname voor te bereiden als het gaat om complexe situaties en wanneer bijzondere voorwaarden/omstandigheden vereist zijn.
- Informeren naar de aanwezige hulpmiddelen, matras, douchebrancard etc.
- Bespreken van de wenselijkheid van een eenpersoonskamer.
- Aangeven of de cliënt het oproepsysteem kan gebruiken of niet.
- Bekijken of in de kamer en tijdens de behandeling de veiligheid gewaarborgd wordt. Denk aan vallen, dwalen, weggelopen, in de mond stoppen van het infuus.
- Zijn er vrijheid-beperkende maatregelen al van toepassing of moeten deze worden ingezet.
- Vooraf bespreken of de ouders of begeleiding aanwezig moet zijn bij behandeling / onderzoek.
- Nagaan of het ziekenhuis voorbereidingsmateriaal heeft.

Wat neemt de begeleider mee; wat kan het ZH van de ouders vragen:

De ouders of begeleider nemen vanzelfsprekend de gegevens uit **het overdrachtsformulier uit de Wegwijzer** of uit het elektronische dossier van woonzorginstelling mee.

Wanneer sprake is van een spoedopname, is het goed als ouders het overdrachtsformulier uit de Wegwijzer al van te voren hebben ingevuld. Bij zorginstellingen is het meestal zo, dat de noodzakelijke informatie snel uit het elektronische dossier kan worden uitgedraaid.

Van het ziekenhuis verwachten we:

- Met de ouders of begeleiding samen de opname met bovengenoemde punten goed voorbereiden
- Ouders stimuleren de wegwijzer in te vullen (website: platformvgzuidoostbrabant.nl)
- Met ouders of begeleiding nalopen, welke specifieke materialen voor de verzorging nodig zijn
- Bekijken, welke spullen voor het emotionele welzijn nodig zijn
- Met de ouders of begeleiding bespreken welke punten voor communicatie, bejegening en begeleiding nodig zijn
- Goede afspraken maken over de aanvullende begeleiding door de ouders of begeleiding
- Goede afspraken maken hoe de communicatie tussen ZH en ouders of begeleiders verloopt. Denk hierbij ook aan gesprekken tussen de arts en wettelijk vertegenwoordiger m.b.t. informatie over de behandeling en t.a.v. nemen van beslissingen.
- Zorgen voor een vaste contactpersoon in het ZH
- Het opname gesprek pas afsluiten als alle partijen tevreden zijn over de afspraken
- Bij spoedopname zullen artsen en verpleegkundigen bij de intake vragen over speciale medische aspecten (b.v. beademing) en aspecten m.b.t. speciale verzorging en bejegening snel mee moeten nemen. Een aantal andere aspecten kan ook later verder besproken worden.

3 Aandachtspunten tijdens de opname

Een aantal punten van aandacht als voorbereiding op en tijdens de opname (zie punt 2) loopt door. De contacten tussen de ouders of de begeleiding en de vaste contactpersoon van het ZH zijn hierin van het grootste belang. En verder:

- Gegevens noteren van de contactpersoon van de patiënt en van het ziekenhuis.
- Afspraken maken wie doet wat m.b.t. dagelijkse verzorging en aanwezigheid van begeleiding/familie bij behandelingen, onderzoeken en ingrepen.
- Afspraken maken over afstemmingsmomenten tussen verpleging/arts en begeleiding of familie (afhankelijk van wie als contactpersoon fungeert maar ook vanuit de afdeling in het ziekenhuis).

- Afstemmen met ouders of begeleiding wie de verpleegtechnische handelingen, die al ingezet zijn, verzorgt, bijv. sondevoeding, katheteriseren.
- Afstemming is noodzakelijk binnen 24 uur na opname (eerste ervaringen en vragen) en uiterlijk 24 uur voor ontslag (ontslagmoment moet tijdig bij ouders of woonzorginstelling bekend zijn).
- Afstemming kan ook telefonisch gebeuren.
- Overleggen met de contactpersoon pijnsignalering en -bestrijding.
- Overleggen met contactpersoon medicatiegebruik, beheer en afspraken inname.
- Kijken of afspraken goed lopen m.b.t. praktische zaken zoals bezoek, kleding, was, ed.
- Zijn er speciale verpleegtechnische handelingen ingezet die in de woonsituatie voortgezet moeten gaan worden. Dan vindt er afstemming plaats met de ouders of de Verpleegkundige Medische Dienst van de woonzorginstelling zodat er meegekeken kan worden tijdens het verblijf in het ziekenhuis.

Van het ziekenhuis verwachten we:

- Goede afspraken maken tussen de vaste contactpersoon van het ZH en de ouders of begeleiding over verdeling van werkzaamheden en doorgeven van informatie
- Afstemmen over wie wat doet m.b.t. de dagelijkse en specifieke verzorging
- Bejegenen van de patiënt in overeenstemming met de aangeleverde persoonsbeschrijving
- Afstemmen over pijnsignalering en /bestrijding
- Afstemmen over medicatiegebruik en -inname
- Ouders of begeleider bijtijds voorbereiden op mogelijke voortzetting van speciale verpleegkundige handelingen thuis

4 Aandachtspunten bij ontslag; overdracht vanuit ziekenhuis

Ziekenhuis stemt af m.b.t. ontslagmoment met de ouders of de begeleiding. **Zij moeten tijdig weten wanneer iemand naar huis komt (24 uur van tevoren).**

Wanneer bijzondere/extra zorg en hulpmiddelen nodig zijn thuis, neemt het transferpunt van het ziekenhuis bijtijds contact op met de ouders of de woonzorginstelling

Overdracht vanuit het Ziekenhuis. Schriftelijke en/of mondeling over:

- Schriftelijke overdracht naar (huis)arts, ziekenhuisafdeling / specialisme.
- Ziekenhuis zorgt voor actueel medicatie-overzicht en medicatie voor de eerste dagen (weekend).

- Wie is contactpersoon binnen ziekenhuis voor eventuele vragen, naam en telefoonnummer
- Controledata
- Waarop letten, leefregels
- In welke situaties contact opnemen met arts / ziekenhuis.

Van het ziekenhuis verwachten we:

- Tenminste 24 uur vóór het ontslag worden ouders of begeleiding geïnformeerd
- Het transferpunt van het ZH neemt zo nodig bijtijds contact op met de ouders of de woonzorginstelling
- ZH zorgt voor actueel medicatie-overzicht en medicatie voor de eerste dagen
- Ouders of begeleiding worden bijtijds voorbereid op mogelijke voortzetting van speciale verpleegkundige handelingen thuis
- Ouders of begeleiders worden over mogelijk noodzakelijke leefregels geïnformeerd.

Deze notitie is opgesteld door:

Annie Quinten en Elvira van de Wiel, Medische Dienst, Cello

Annemie van den Heuvel, ouder en lid werkgroep ouders

Wim Beckers, ouder en lid van de stuurgroep Ziekenhuisproject Platform VG Regio Brabant

Bronnen:

- Wegwijzer (bestaande uit het overdrachtsformulier en adviezen)
- en Aanbevelingen van het project “Unieke mensen krijgen persoonlijke zorg” (www.platformvgzuidoostbrabant.nl/)
- Verpleegkundig handelen bij patiënt met verstandelijke beperking, UMC Groningen
- Ziekenhuisopname en –ontslag bij cliënten van Cello, Afspraken en checklist, Cello
- Ontslagformulier, Ziekenhuis Bernhoven
- Mensen met een verstandelijke beperking en het ziekenhuis, MMC-ziekenhuis in Veldhoven en Eindhoven en woonzorginstelling Severinus
- Regionale Transmurale Afspraak Zuidoost Brabant
- Handvest Kind & Ziekenhuis, Kind & Zorg, stichting Kind & Ziekenhuis
- De Persoonlijke kaart, www.depersoonlijkekaart.com